

Κ Ε Ι Μ Ε Ν Ο

«Η απρόσωπη σύνταξη»: ένα πρόβλημα ανθρώπινης προσέγγισης

«Κοινωνία της Μοναξιάς». ένα οξύμωρο σχήμα, που, επειδή είναι μια πραγματικότητα, εκφράζει με παραστατικότητα το μεγάλο πρόβλημα της εποχής μας. Δείχνει το μεγάλο μας «κατόρθωμα» να ενώσουμε δυο λέξεις με τόσο διαφορετικό νόημα: την κοινωνία, που σημαίνει επικοινωνία, και τη μοναξιά που σημαίνει απομόνωση, αποξένωση, έλλειψη επικοινωνίας. Έτσι αυτό που σήμερα ονομάζουμε κοινωνία, από σύνολο συνδεδεμένων λειτουργικά ανθρώπων, γίνεται σύνολο μοναξιάς. Ρίξαμε το καράβι της ανθρωπιάς στα βράχια κάποιου έρημου νησιού. Δεν επικοινωνούμε με ανθρώπινο τρόπο ούτε και στην έχθρα μας. Αντιπαθούμε τους συνανθρώπους μας όχι γι' αυτό που είναι αλλά γι' αυτό που είμαστε. Σκεπτόμαστε το διπλανό μας, μόνο όταν τον ζηλεύουμε και τον φθονούμε. Ο λόγος μας έχασε την επικοινωνιακή, συνδετική λειτουργία του. Ένα απλό «δυστυχώς» δε σημαίνει απόκριση και ανταπόκριση.

«Γείτονα έχεις, Θεόν έχεις», έλεγαν παλιά. Σήμερα πια δεν έχουμε γείτονες, έχουμε συνοίκους. Κι ο Θεός φαίνεται δεν αντέχει μέσα στο συνωστισμό του συνοικισμού, όπου οι άνθρωποι είναι πολλοί και η επικοινωνία λίγη. Αυτό φέρνει το θάνατο της ψυχής, ένα θάνατο διαφορετικό από το φυσικό, αλλά ανεπανόρθωτο, όπως κάθε θάνατος. Κι όμως στην πολιτισμένη κοινωνία μας υπάρχει **περίθαλψη**. Όντως, στα νοσοκομεία, στα νηπιαγωγεία, στα γηροκομεία παρέχεται φροντίδα, μα όχι αγάπη. Στις αποσκευές μας δεν υπάρχει χώρος για ένα τόσο μεγάλο φορτίο. Κι όμως κάπου πρέπει να συναντηθούμε. Όλοι μας είμαστε φτιαγμένοι από το ίδιο υλικό κι όλοι μας κάποτε θα ξαναγίνουμε αυτό που ήμαστε προτού γίνουμε ό,τι είμαστε τώρα.[...]

Προς το παρόν αυτό που εξατμίζεται είναι το συναίσθημα κι αυτό είναι που κάνει στεγνές τις ψυχές των νέων. Χαρακτηριστικό της σημερινής νεολαίας είναι η μελαγχολία, που τσακίζει τα φτερά της ψυχής. Έτσι οι νέοι αντί ν' ανοίξουν τα φτερά τους και να πετάξουν ψηλά, περιορίζονται σ' ένα στενό χώρο προβληματισμού και αδιεξόδου, με αποτέλεσμα τις φοβερές ανησυχίες για το αύριο. Και καθώς η νεολαία πιέζεται, συμπιέζεται, καταπιέζεται από κάθε λογής καταστάσεις, ξεσπάει, μην αντέχοντας τη συσσώρευση τόσων ανάμικτων συναισθημάτων, με χαρακτηριστικές **εκδηλώσεις** την εγκατάλειψη του σπιτιού ή τη φυγή σε πιο αποφασιστικές για την καταστροφή «λύσεις», όπως τα ναρκωτικά και η αυτοκτονία.

[...] **Τελικά συμβαίνει να μην υπάρχει άνθρωπος, ενώ υπάρχουν άνθρωποι.** Ο καθένας μας είναι μια σύμπτωση ανάμεσα σ' εκατομμύρια άλλες συμπώσεις. Δεν πιστεύουμε πια στην αξία του ανθρώπου. Όταν λέμε τιμή, δεν εννοούμε την τιμή του αλλά το πόσο πουλιέται. Έτσι ο άνθρωπος **συγκαταλέγεται** στην κατηγορία των πραγμάτων. Δεν είναι επώνυμη υπόσταση, με προσωπική ιστορία και ιδιαιτερότητα, αλλά μονάδα ενός ομοιογενούς συνόλου μ' ένα μόνο χαρακτηριστικό: την απροσωπία. Όλοι τοποθετούνται στον κόσμο «της απρόσωπης σύνταξης».

Είναι γεγονός πως ζούμε σ' έναν άφιλο κόσμο. Χιλιάδες γυάλινα μάτια μας κοιτούν. Δεν υπάρχουν φίλοι υπάρχουν γνωστοί. Αυτοί οι τυπικοί γνώριμοι μπορεί να μας εξυπηρετούν, δεν μπορούν όμως να γεμίσουν το κενό της μοναξιάς.[...]

Σήμερα, βέβαια, δεν υπάρχουν Ροβινσώνες σε κάποια απομακρυσμένα νησιά. Υπάρχουν, όμως οι Ροβινσώνες των πολυάνθρωπων πόλεων. Αυτοί έχουν περισσότερο κι από το ναυαγό την ανάγκη από ένα απαλό, γεμάτο αγάπη χέρι, που θα τους χαρίσει ένα χάδι, έτσι αυθόρμητα, χωρίς υπολογισμούς. Η κοινωνία μας κολυμπάει στη θάλασσα της μοναξιάς. Ζούμε σαν ναυαγοί κι αναζητούμε σανίδα σωτηρίας. Γύρω μας αναρίθμητα συντρίμια, μα κανένα **αποκούμπι**. Κι όταν εμείς αποφασίζουμε να ζητήσουμε βοήθεια, να «*εκπέμψουμε S.O.S.*» - όπως γράφουν οι νεαροί στους τοίχους της Αθήνας - θ' αντιληφθούμε έκπληκτοι ότι κι ο άλλος, απ' τον οποίο αποτραβηχθήκαμε, έχει την ανάγκη μας. Μένει ν' αποφασίσουμε, αν θ' απλώσουμε τα χέρια.

Καργάκος Ι. Σαράντος

(Προβληματισμοί, Ένας διάλογος με τους νέους, τόμος Ε΄, σελ. 183-189)

Ε Ρ Ω Τ Η Σ Ε Ι Σ

A1. Να γραφεί η περίληψη του κειμένου που σας δόθηκε (100-120 λέξεις).

Μονάδες 10

A2. Ποιον τρόπο και πια μέσα πειθούς χρησιμοποιεί ο συγγραφέας στην τελευταία παράγραφο του κειμένου;

Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας εντοπίζοντας τα συγκεκριμένα χωρία.

Μονάδες 5

B1. Να βρείτε στο κείμενο τέσσερα παραδείγματα ποιητικής χρήσης του λόγου.

Μονάδες 5

B2. Να εντοπίσετε την ετυμολογία των παρακάτω λέξεων και με το τελευταίο συνθετικό τους να σχηματίσετε από μια νέα σύνθετη λέξη: διαφορετικό, επικοινωνία, εκδηλώσεις, σύνταξης, άφιλο.

Μονάδες 5

B3. Να γραφεί η δομή και ο τρόπος ανάπτυξης της τρίτης παραγράφου του κειμένου. «Προς το παρόν... αυτοκτονία».

Μονάδες 5

Γ1. Σε ένα άρθρο (200-250 λέξεις), που θα αναρτηθεί στην ιστοσελίδα του σχολείου σας να επισημάνετε τους παράγοντες οι οποίοι ευθύνονται για την έλλειψη επικοινωνίας και γενικότερα τη κρίση των ανθρώπινων σχέσεων στην εποχή μας, καθώς και στις επιπτώσεις του φαινομένου αυτού στη ζωή του ανθρώπου.

Μονάδες 20

Λογοτεχνικό Κείμενο

Όσος μπορείς

(Το ποίημα ανήκει στα διδακτικά ποιήματα του Καβάφη και γράφτηκε το 1913)

Κι αν δεν μπορείς να κάμεις την ζωή σου όπως την θέλεις,
τούτο προσπάθησε τουλάχιστον
όσο μπορείς: μην την εξευτελίζεις
μες στην πολλή συνάφεια του κόσμου,
μες στες πολλές κινήσεις κι ομιλίες.

Μην την εξευτελίζεις παίνοντάς την,
γυρίζοντας συχνά κ' εκθέτοντάς την
στων σχέσεων και των συναναστροφών
την καθημερινήν ανοησία,
ώς που να γίνει σα μια ξένη φορτική.

Κωνσταντίνος Καβάφης

συνάφεια = σχέση, επαφή

Ε Ρ Ω Τ Η Σ Ε Ι Σ

A1. Ποιο είναι το θέμα του ποιήματος και ποια είναι η στάση που υποδεικνύει ο ποιητής σε όσους ενδιαφέρονται να διαφυλάξουν την αξιοπρέπειά τους; Με ποιους συγκεκριμένους τρόπους θεωρεί ο ποιητής ότι εξευτελίζουμε τη ζωή μας; Δώστε τους αντίστοιχους στίχους από το ποίημα. (50-60 λέξεις).

Μονάδες 10

A2. «Μες στην πολλή συνάφεια του κόσμου»: σημαίνει:

- α.** στον όχλο, στη μάζα
- β.** στις φιλικές παρέες και συναθροίσεις

Μονάδες 2,5

A3. Να σημειώσετε την ένδειξη, Σωστό ή Λάθος δίπλα από κάθε πρόταση.

- 1.** Ο ποιητής προτείνει στον άνθρωπο να απομονωθεί από το σύνολο και να γίνει αντικοινωνικός.
- 2.** Ο τίτλος του ποιήματος δηλώνει ότι ο άνθρωπος πρέπει να διαφυλάξει την αξιοπρέπειά του με κάθε τρόπο που διαθέτει.
- 3.** Ο τελευταίος στίχος δηλώνει ότι ο άνθρωπος χάνει την αυτονομία της προσωπικότητάς του αν έχει ουσιαστικές σχέσεις.

Μονάδες 2,5

B1. Γράψτε τους στίχους που αποδεικνύουν ότι το ποίημα είναι παραινετικό-διδακτικό.

Μονάδες 5

B2. Εξετάστε το φαινόμενο της επανάληψης στο ποίημα του Καβάφη. Σε ποιους στίχους το αναγνωρίζετε και τι δηλώνει στο συγκεκριμένο ποίημα η επιλογή αυτή;

Μονάδες 5

B3. Αναζητήστε το ρηματικό πρόσωπο (α, β, γ) που χρησιμοποιεί κυρίως ο Καβάφης στο ποίημά του. Πως αιτιολογείτε την επιλογή του προσώπου αυτού;

Μονάδες 5

Γ. Ο ποιητής στοχεύει στο να υποδείξει στον άνθρωπο τον τρόπο που πρέπει να διαφυλάξει την αξιοπρέπειά του από τις ρηχές συναναστροφές. Με βάση την εμπειρία σας, θεωρείτε ότι και οι νέοι σήμερα είναι εκτεθειμένοι σε αντίστοιχους κινδύνους και πρέπει να διαφυλάξουν την προσωπικότητά τους από αυτούς; Ποιοι είναι οι κίνδυνοι που απειλούν την νεολαία σήμερα και υπονομεύουν την γόνιμη κοινωνικότητά της; Καταθέστε τις απόψεις σας σ' ένα κείμενο 100-150 λέξεις.

Μονάδες 20